№ 187 სექტემბერი 2, კვირა 1890 სექტემბერი 2, კვირა № 187

„Иверія" (ежедневно).
КУТАИСЪ
въ магаз. Кизиріевыхъ

ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ

1877—1890 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1890

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲦᲘᲠᲘ

ოთვე	მან.	ᲗᲐᲜ.	ოთვე	მან.	ᲗᲐᲜ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	9	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიემართოთ: ოფითონ რედაქციას ტკაბაში, ავშვლის ქუჩა, ი. ვარანცოვის ძველის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიას საოჯახო-საზაფხულო ბანკის სახლეულ შესასვლელის მეორეზედ.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

გაზეთი „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ" პირველის ენკენისთვიდგან წლის დამლეგამდე ღირს 4 მან. და 75 კაპ.

Отъ конторы редакціи

Всѣ объявленія, происходящія извнѣ Кавказской Области, принимаются исключительно въ центральной конторѣ объявленій бывш. Л. Метцль, въ Москвѣ, на Мясницкой, домъ Спиридонова.

ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲘ

ი. რ. მრევლიშვილისა

კუბაა, ნიკოლოოზის ქუჩა, ვარანცოვის ძველის პირდაპირ, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21.

ამზადებს ბავშვებს კადეტის კორპუსისა, გიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლისთვის, აგრეთვე იუკანს პანსიონერებად ყველა საშუალო სასწავლებლის შეგირდებს. დაწვრილებით პირობის მეტყობა თვით სასწავლებელში მეიძლება.

(18—9)

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

*** 25 და 27 აგვისტოს ტფილისის სასულიერო სემინარიაში მეოთხე სამაგალითო სასწავლებელში დანიშნული იყო ახლად მისაღებ ყმაწვილების ეგზამენები—მამა ნიკოლოოზ არხიმანდრიტ სემენარიის რექტორის თავმჯდომარეობით. ეს ორმოც-დათი მთხოვნელი იყო. ამათში მიიღეს მხოლოდ ოც-და-ექვსეტი ყმაწვილი. მამა რექტორის ყურადღება საშინლად მიპყრო ამდენმა მთხოვნელმა დიდი გულით მოწადინებულა იყო მიღო რაც შეიძლებოდა ბლომად შეგირდებზ მაგრამ ხსენებულ რიცხვზედ მეტის მიღება ეღირა ხერხდებოდა უადგილობის გამო და ამ მიღებულებისთვისაც, რადგანაც ბევრნი არიან, ეს უკანასკნელი საშუალება იხმარა, სწავლა დილა საღამოს იყოს ხოლმე სასწავლებელში, რომ ნახევარმა დილით იიროს და ნახევარმა შუადღის უკანო.

*** ჩვენს მკითხველებს ეხსომებათ, რომ ქართულ დრამატიულ საზოგადოების მმართველობამ წარსულის წლის დამლეგს დანიშნა ჯილდოები ახალის პიესის დამწერთათვის და ამ პიესების წარმოსაგზავნ ვადად ღეკემბისთვის პირველი რიცხვი იყო დადებული. ეხლა, თუმცა მოახლოვდა ხსენებული ვადა, მმართველობას, როგორც შეეტყვეთ, ჯერ არც ერთი პიესა სპარეშოდ არ მიუღია, და თუ არც ამის შემდეგ იქნება მიღებული ისეთი პიესა, რომ ჯილდოს ღირსად იქნოს კომისიამ, მმართველობა იძულებული იქნება ახალი, უფრო დიდი ვადა გამოაცხადოს. საჭიროდ ვრაცხთ ხელ-ახლად დავბეჭდოთ აქ ქართულ დრამატიულ საზოგადოების მმართველობის პრემიების განცხადება, რომელიც ამ წლის დამდეგს რამდენჯერმე იყო უკვე დაბეჭდილი ჩვენს გაზეთში.

*** ჩვენ მოგვეგზავნა ახალად დაბეჭდილი წიგნი თელავში, ე. ხელაძის სტამბაში. თხზულებანი ა. შიუკოვისა. ლექსები: ნაწილი I, წიგნი შეიცავს 91 გვერდს და ჰღირს 30 კაპ. როგორც ეტყობა, ეს მხოლოდ პირველი ნაწილია და შემდეგ ნაწილებაც უნდა მოველოდეთ. როგორც ლექსებიდგანა სჩანს, ეს ავტორის „მაკარიოზის" ავტორის ტყუპი უნდა იყოს და ერთი კიდეე უნდა ემტკნოს „სარკელ ქეშმდგომ" პოეტთა რიცხვს. ეი ერთი მარგალიტი ამ ახალად გამოჩენილის პოეტის პოეზიისა; ეს მწვრალი უფულობაზედ სწერს და ერთ ალაგას, სხვათა შორის, ამბობს:

„შეზრძანდა მოძღვარ დადებით,
სდგეს კაკანონი ტაძრიდგან!
მტრედთა მეადგილნი, ზარფნი,
მოსულნი აქვე ბაზრიდგან.
ეს ეოფილა ქრისტეს დროსა
და დღეს ნაშნად ბზობა არი;
ყველა მადის საყდრისაკენ,
ღა არის საყდრის კარი"...

დღესაც საჭიროა ამომარგელა, გამოდეენა ტაძრიდგან ულირს მასწავლებლებისა, რომელნიც აუწმინდურებენ წმიდა წმიდათასს, რომ მუდამ ღია იყოს საყდრის კარი, მაგრამ ქრისტე მაცხოვარი ჩვენს ხსნისათვის ამ დაბერებისგან მეორედ აღარ მოგვეყლინება და სხვა მსხვილნაწილ-კი უკაცრავად გაწლავართ. მაგრამ, ეჰ კიდეე მაგრამ... კეთილი უბოროტოდ ეის გაუგონია; მაშინ ხომ გაერთფერიანდებოდა ჩვენი სიცოცხლე და ბრძოლა შესწყდებოდა. როდის გეეღირსება, რომ სიკეთემ საშეალი-შეელოდ სძლიოს და მოუღოს ბოლო ბოროტს. კაცობრობას დიდი ხანია იდეალად აქეს ასეთი ძალეა ბოროტისა კეთილისაგან, მაგრამ როდის იქნება.

ამ მტანჯველ ფიქრებში ეიყავი როდესაც კარი დამიღეა ეიღაცამ. გავაღე. ჩემს თვალს წარმოეოდა კალიტტრატე ბასილის ძე კეინიხაძე, მასწავლებელი ერთის სამაზრო სასწავლებლისა, რომელსაც ბარათი მეესწერე, მოსულაყო ჩემსას ჩემის ძმის

ამბარში თაგვი შევიდა,
გამოსცადა შიმშილობა.
რა არის ამის მიზეზი?
მიზეზია უფულობა.
საწყალი უფულო თაგვი!..

*** დღეს მოგვეიდა ქ. ტფილისის ამომარჩეველთა სია 1891—94 წლებისა. ახირებული სია-კია, მართალი რომ ეთქვათ, თუ ადამიანი მცირეოდენს მაინც არის ჩაუკერდა. წარმოიდგინეთ, ამ სიიდგანა სჩანს, რომ პირველ ხარისხის 84 ამომარჩეველს შორის 62 სომეხია და 22 დანარჩენი, ქართველი, რუსი, ებრაელი, მაჰმადიანი და სხ. მეორე ხარისხის ამომარჩეველი სულ 371—209 სომეხი და 162 დანარჩენი. მესამე ხარისხის არის 3298, ამათში სომეხი 1591 და დანარჩენი 1702!.. კანონთ, ყოველმა ხარისხმა ამომარჩეველებისამ 24 ხმა [illegible]

*** ჩვენ გვთხოვენ გამოვაცხადოთ, რომ პოლიციის მეორე განყოფილებაში, მთაწმინდაში, მესამე მთის ქუჩაზედ, ეიღაც სარქის აღაინაკენ გამართული აქეს მეწერილმანის დუქანი, მაგრამ, სიეავრილ-კი არა, უფრო საყოველთაოზედ. ამ დუქანში დილიდგან მოკიდებული საღამომდე ბიჭ-ბუჭები იყრებიან, ხანდახან მოსწავლენიც-კი, და ქალაღ დსა თამაშობენ ფულზედ. ღამეც-კი დარაბებ - მოხურულში ხლუტით ერთობიან ამ მთაწმინდის „მონაკოში" და ათას ურიგობასა და უწესოობასა სჩადიან. ეს დუქანი ზაქარია სანგულაევის სახლებში იმყოფება. საკვირველია, რატომ პოლიციამ არ მიაქციეს ყურადღებას?..

*** ტფილისში ჩამოვიდა მოსკოვის საარხეოლოგიო საზოგადოების თაეიმჯდომარე კნ. უვაროვისა.

*** ხვალ, ორშაბათს, დანიშნულია პირველი კრება ტფილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსანთა.

*** ყაზანის სამრეველო გამოფენამ ტფილისის ლიკორიისა და კონიაკის ქარხნის პატრონი ბ-ნი დ. ზ. სარაჯოვი ოქროს მენდლით დაჯილდოვა.

*** თელეთი: 23 აგვისტოს ქურდს თელეთში, ბ-ნ მირზოეევის მამულში, შემდეგი შემაძრწუნებელი ამბავი დატრიალდა. მირზოეევს ბაღში შესულიყო ქურდ-თელეთელიეე ტურა ამერლიშვილი ყურძნის მოსაპარავად. [illegible] ეიყოფოთ იმ ეელ მებაღეებს, დაუპერიათ სამსაე მებაღეს, ჯერ ეკალზედ ფეხ შიშელა უტარებიათ და შემდეგ თუთის ხეზედ ჩამოუკიდნიათ კოუპებიდგან. რამდენსმე საათს შემდეგ პატრონებს მოუძებნიათ, მაგრამ თქვენს მტერს, რა ღეეშიაც ისა ყოფილა: სრულიად გალურჯებული და დაოსებული იყო თურმე, ასე რომ მთელი საათი მოუნდენ იმის მობრუნებასა და გონებაზედ მოყვანას. დღესაც ლოგინში წევს თურმე ეს კაცი. ამას გარდა მოხსენებულს ბაღს ღობე ალაგ-ალაგ არა აქეს და როცა საქონელი შედის, მებაღეები თითო მანეთს ჯარიმას აზღეენებენ საბრალო გლეხებს. მირზოეევს ეს მამული ოჯარით აქეს გაცემული და მეიჯარადრე მებაღეებს

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲓᲦᲔᲘᲡᲘ ᲑᲘᲫᲘᲐ ᲗᲝᲛᲐᲡᲘ

მაისი

„თუ მხოლოდ ერთნელაც არის ერთი თითი გეჯეშარე ეშმასს, შემდეგ მოელს ხელს მისცემ და ბოლოს-კი თავსაც."

პირონე

V

იცით, ჩვენის ხალხის წყურვილს, არსებითს საჭიროებს ამ ქუთან რა შედგების? სწავლა-განათლება. დღეს ჩვენი ხალხი, როდესაც ამბობს: „მამაო ჩვენო... პური ჩვენი არსობის მოგვეეე ჩვენ დღეს",—ამითი სთხოვს საზრდოს სულისათვისა და ეს საზრდოა—სწავლა - განათლება. ყოველთვის იყო, რასაკვირველია, სწავლა-განათლება საზრდო სულისათვისა, მაგრამ ხალხი ვერა სწვდებოდა, ან თვისის უმეცრებისა გამო იმის საჭიროებას ვერა ჭვრძნობდა. დღესკი, როდესაც ხალხს თანდათან სიცხე ადგება, როდესაც იმის კანს ამაგარ - მაგარი მთრახებები ჰხვდება გამოფიზლდა, შეიგნო, რომ ამ გაჭირვების სიცხეს, ამ საშინელს ჭირის-ოფელს, სიკვდილის წინამორბედსა, ამ მწვავე მთრახებებს დაღს, რაც ღონე ულონოს, რომ თავი დაიხსნას ამ გაჭირვებისაგან. ეს ღონეა სწავლა-განათლება, რომელსაც ღღეს ყველა ეტანება, ყველა ხარბად ეწაფება. „ეაუნათლებელი მდიდარი ჰაეს ცოდით გასუქებულს ღორსაო." ამბობდა ადრე და დიდებული ამოს კამენსკი, როდესაც იგი ცხარედ ჰქადაგებდა განათლების საჭიროებას ყველასათვის, განურჩე

რაც უნდათ, იმას სჩადიან. ნუ თუ იმათს თავ-გასულ საქციელს ამლაგმაი არაინ გამოუჩნდება?..

*** სოფ. მეჯვრისწყვა: «იეერიის» მკითხველს ნაუწყვია აქეს, რომ მეჯერისწყვიდგან გორამდის და გორიდგან მეჯრუხეკამდის დაიარება დილიჯანი, რომელიც ეკუთვნის ადგილობრიეს მოსახლეს ნ. სოლიაღაშვილს. ისიც კარგად ეხსომებათ, რა ცილობა იყო ამ დილიჯანის პატრონისა და ოს შორის, რომელიც აგრეთვე ამუშაეებდა აქ დილიჯანს. გამარჯვება პირველს დარჩა. მაგრამ, ამ ბოლოს დროს ისე გაჰხადა საქმე მედილიჯანემ, რომ ცხენებსაც-კი ადარ აბამს რიგიანს დილიჯანში, თუმცა შესაფერს ფასს იღებს, და მუშტარს ხან გზაში ჭრის, ხან გორში, და ხან ორ დღეში ერთხელ ძლიეს დაიარება. არც თვით იქცეა რიგიანად, არც სხვას უშვებს. საზოგადოებაც, თითქო ყურ-ბოჭრილი ყმა არისო, ყურს არ იბერტყავს და უწესოებას ბოლო არა აქეს. გვალვამაც შეაწუხა აქაური ენანები. სიმინდები ხომ გადეხმა.

*** ოქადამეე: ორშაბათს, 27 გასულ თვეისს, მეჯრუხეეს ეწვია თავიდამარი საარხოლოგიერო განყოფილებისა პატიეცემული გრაფინია უვაროვისა, რომელიც ჩამოხდა თ. ნ. ბ. ერისთაეის სახლში, ამ საღამოს დათვალიერა წმიდა გიორგის უსანეთის ეკკლესია და მეორე დღეს დაბრუნდა გორისაკენ. ეკკლესიაში თულაშეილების მიერ შეწირულს ღვიეებს ხატს მიაპკრო ყურადღება და ასამთაერული წარწერა გადიღო.

*** საგარეჯო: ეერ იქმნა, ეერ ეღირსა იერის-ხეობას ქურდების მიერ რბეეისა და საკონლის პარეის განთაეისუფლება. მიიწურება თუ არა აგვისტოს თვეე და ჩამოელენ თათარები მთეებიდან საგარეჯოს, გიორგი წმინდისა და მანაკის ბოლოებზედ, აუცილებელია ქურდობა და ყაჩაღობა და უჩენენა გაღებულს ბოსლის კარებზედ: აიქ შედი, ბიძა ჩემმა საღმოთო დაკლა, ხორცსაც მოგაცემს და ფქვილსაკაო.

— გაბრიყედა მამა ბასილი, მიეიდა კარებთან და მორთო ლოცეა:

— ღმერთმა, ბატონო, მრავალი დაგაკელეენოსო. გამოუეარდა თურმე მღედლის ბიძა, რომელიც გულაღმა გადაბრუნებულს დახოცილს საკონელს დაღერემილი დასცქეროდა, და შენს ხეცყს სულ კუდით ქეა ასროლინაო.

რასაკეირეველია, ხალხს ზღაპრები შეუდგენია მამა ბასილისა და იმის ცხოერების შესახებ, მაგრამ შეუდგენია იმიტომ, რომ შეადარის იგი შეილს კალისტრატეს, რომელიც ეხლა გამოკემეული დადის, თავზედ მამალს ბუზს არ ისვამს და რომელსაც მამის სიცარიბე დაეიწყებია. ხალხს ამისთანა შედარება ზნედა სჭირს. ჩვენ ჩვენის მხრიე, თენდ მართალიც იყოს ეს ხალხის ნაამბობი, სარახანად არ მიგეაწნია და ეერც გაეკიცხეთ. რა ექნა, გაკირებამ ამისთანა გაქცეეა იცის; ქება და დიდება მამა ბასილის, რომ არაფერი არ უთაკილნია თავიხის ღარიბის ცოლ-შეილის დასაკეეოლად, თავისის შეილების აღსაზრდელად, და იქნამდის უმხნე�eა, რომ სახსწაელებლის კარამდის მიუყეანია შეილები.

*** 31 აგვისტოს, პოლიციის მეშვიდე ნაწილში, კახეთის მიედანზე, ბაბაეოვის ფუნქანში, ტფილისის მცხოვრებელნი ივანე საკოკი და ალექსე მანუჩარიანი წაინხუანენ, მაგნარგომა საკოკს ქეა ესროლა და თავი გაუტეხა. დაშაგებული სამკურნალოში წაიყვანენეს, შეამოწმეს და ჭრილობა საშიშად აღმოჩნდა. ეს საქმე სასამართლოს გადაეცა.

*** ამავე დღეს, ღამის თორმეტის ნახევარზე, პოლიციის მეცხრე ნაწილში, ნიდის ეურზე, მაკეარის სახლში, ვილნის მცხოვრებელი ხ

ელ ბარამის ძე ფრანკი, 24 წლისა, უეცრად გარდაიცვალა.

დაბა ტ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

სოფ. ხიდისთაეი (გორის მაზრა). 13 აგვისტო. ხანგრძლიემა გვალვამ ძალიან შეაწუხა მკედრნი. მდინარეები დიამის სულ დაშრეს; ნისქეილებში ბარის დაფქვა მეტად გასჭირდა. ხიდისთაეი გლეხი ამიუდებულია გორის კიატანის სოფქვაკი და იქ დაფქვა. ეანხეთ, ეს ერთად-ერთი სახსარი მკედრთა ცხოერებისა, დამის სულ დაგეიმეს მოურწყეოთ. სამინდაეიც გახმეა, თუ ასე გასტანს. ამ ტოტოდგნს წეალზედაც, რომელიც რეეაში ძლიესლა მოწანწკარებს, კლეხებს ერთი დაკედრახა აქეთ და ერთმანეთს თაკ-პირს ამტკრეეენ, ეა, მე უნდა გაკეეანო წეალი სარწყეაში და ეარ, მეო.

ბეარის მოსაკალი წეალს აკ საშეალოა, მაგრამ ძალიან სარკეანია: გუდფეშრეეა და მახლაკალი ბეარი ურეკეა. ეანსახს კარგად ასხია და კარგს მოსაკალსაც მოაკლიათ, თუ ღეერამს გეაბარდა და წეამს მაღე მოკედა.

ზრამს ჩეენში ბეარი საკონელი გაკალატ და ამიათ ძალიან დაეხარა. ჩეენი უამისოდაც ათას ნაირად შეწუხე�ული კლეხობა. ეკერ ს

ადგილად არიან, მაგრამ სადა ᲩᲣᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲙᲐᲠᲒᲐᲓᲐᲓᲒᲔᲑᲘᲡ, ᲓᲐᲪᲕᲐᲡᲢᲣᲠᲕᲔᲚᲘᲡ სიდამბეს და ᲐᲜᲐᲜᲘᲡ სხვა ამ გვარ გასართობს რასმეს?! შარშან ზაფხულს ზოგიერთნი ᲣᲡᲣᲚᲔᲑᲔᲚᲗᲐ ᲛᲐᲜᲘᲡ ᲡᲣᲠᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲞᲐᲢᲐᲠᲐ ᲒᲝᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ შეიკრებოდნენ, მაგრამ წრეულს? წრეულს, თქვენც ᲐᲠ ᲛᲝᲛᲘᲪᲕᲘᲗ, ᲐᲠᲐᲒᲘᲡ ᲐᲠᲪ-ᲒᲐ ᲣᲤᲝᲜᲔᲠᲐᲓ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲘᲛᲔᲚᲔ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲣᲚᲘ ᲡᲐᲛᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ!..

Ო—ᲨᲕᲘᲚᲘ

◆◆

ᲒᲠᲐᲤᲘᲜᲘᲐ Ჯ. Ს. ᲣᲤᲐᲠᲝᲕᲘᲡᲐ ᲜᲘᲥᲝᲖᲔ.

24 აგვისტოს დიდი ხნის ლოდინს შემდეგ ზემო ნიკოზს ეწვია მოსკოვის სიმპერატორო საარხეოლოგიო საზოგადოების თავმჯდომარე პროფესორი სერგეი ასული უფაროვისა ორის ქალით, ერთის ეაჟით და თან ᲰᲐᲕᲓᲐ ᲒᲠᲐᲤᲘᲜᲘᲐ ᲒᲣᲚᲘᲜᲘᲜᲘᲡᲐᲗᲕ. ორასამდე კაცი დაუხვდა გრაფინიას ტაძრის ეზოში. გრაფინია Ჯ. Ს. უფაროვისა ამ ორის წლის წინად გორის მაზრაში ბრძანდებოდა და ზოგიერთი ნაშთი აღწერა და გადაიღო. ეს მოგზაურობა აღწერა პატარა წიგნაკში „Воспомин. о кавказѣ“ და გამოსცა მოსკოვში. ნიკოზის ტაძრის კარებში მიეგებნენ გრაფინიას ამავე ტაძრის აღმადგენელი კომიტეტის წევრნი: გორის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღვარი ი. დ. სულხანიშვილი, გორგრი საძაგლოვი და ადგილობრივი მღვდელი ი. დავითაშვილი. აქ გრაფინიამ მოისმინა მოხსენება კომიტეტის მოქმედების შესახებ, და შემდეგ შებძანდა გაახლებულ ტაძარში, სადაც კომიტეტის მინდობილებით ბ-სმა გ. სძაგელოვმა დაწერილებით აუხსნა ყველა, რაც-კი შესანიშნავი მოიპოვებოდა ამ ტაძარში, და ამასთანავე მოახსენა მოკლე ისტორია ამ დიდებულის ტაძრის წარსულისა. გრაფინია უფაროვისამ ძალიან გაიკვირვა, რომ მცირე საშუალებით კომიტეტს ასეთი დიდი და საკვალითო საქმე გაუკეთებია და დიდი შრომა დაუდეია. ტაძრის გასინჯვის შემდეგ გრაფინიას ქალებმა გადაღებულ ოთხი ზედ წარწერა სამრეკლოსი და მერე დისეენენ მღვდლის ი. დავითაშვილის სახლში.

მღვდლის სახლს ახლოა არის, თუმცა პატარა, მაგრამ შესანიშნავი თავის კოხტა გეგმით თავარ-ანგელოზის ეკლესია. შიგნითა და გარეგან მთლად თლილის ქვით არის შემოსილი. შუაში სვეტები არა აქვს და გეგმით ცოტათი ატენის ტაძრის მიმსგავსებაა. კარის ბეჭედზედ აქვს ძალიან ერცელი ზედ წარწერა ასო თავარ-უ ლი, რომელიც ამ ორის წლის წინად იყო სიტყვა-სიტყვაით დაბეჭდილი გაზეთ „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐᲨᲘ“, დიდის ყურადღებით გასინჯა ეს მშვენიერი ხელოვნების მხრით ეკლესია გრაფინია უფაროვისამ. როგორც ეს პატარა თავარ ანგელოზის ეკლესია, აგრეთვე ტაძარი და სამრეკლო გრაფინიამ გადაიღებინა ფოტოგრაფს, რომელიც თან ახლდა. არ დასტოვეს უყურადღებოდ ნიკოზის ძველი ექვს-სართულიანი ციხეც ტაძრის გვერდზე, რომელშიაც, ხალხის გარდმოცემით, ᲥᲐᲠᲗᲚ მსახურების დროს ქართველებს ბომბები ᲰᲥᲜᲘᲗᲐ.

გრაფინია პროსკოფია სერგეის ასულის უფაროვის პატივსაცემლად კომიტეტმა იქვე ახლო ბაღში გაჰმართა ქართული სადილი. ამ სადილზე კომიტეტმა მოიწვია ყველა აქ დამსწრენი თავად-აზნაურნი და სამპატიო სტუმარნი. სადილზე იყვნენ ასორმოცამდე. გორის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღვარმა, რომელიც ერთხმად იქმნა ამორჩეული თამადად, წარმოსთქვა პირველი საღღრძელო ჩვენის ხელმწიფე იმპერატორისა. მეორე საღღრძელო იყო ეᲬᲐᲠᲘᲡᲘᲡ ᲞᲐᲚᲚᲐᲓᲘᲡ. შემდეგ ბ-ნი მარშალი წამოდგა ფეზზე და სავსე ᲭᲘᲥᲘთ მიმართა გრაფინია უფაროვისას, რომელსაც მადლობა გადაუხადა თავად აზნაურობის მხრით ამ დაუფალავის ᲨᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ სამეცნიერო ასპარეზედ. საღღრძელოს დაცლამდის წაკითხულ იქმნა თავად-აზნაურობის სახელობით მირთმეული ოქროს ასოებით მშვენიერად დაბეჭდილი ადრესი შესაფერის შენაერსით. გრაფინიას საღღრძელოს მოჰყვა ათასნაირი მრავალმბერი. თავის საღღრძელოს შემდეგ წამოდგა გრაფინია პროსკოფია სერგეის ასული, ბოდიში მოიხადა, თუმცა ჩვენში არ არის მღვდე

, რომ ქალმა საღღრძელოს სთქვასო, მაგრამ ეალდებულად ᲒᲠᲐᲫᲔ ᲩᲘᲛ თავს და ესეთს აქაურ სახელ-განთქმულ თავად-აზნაურობის საღღრძელოს; ღმერთმა აღაორძინოს თქვენი მშვენიერი ქეყანა, წილ ხდომილი ᲥᲐᲚᲬᲣᲚᲘᲡ მარიამისა; და ინებოს, რომ ძველნი შესანიშნაენი საისტორიო ნაშთნი, რომლითაც მოფენილია ᲧᲐᲚᲘ ᲙᲣᲗᲮᲘ მართლ-მადიდებელ საქართველოსი, გაახლებულ და აღდგენილ იქმნენ. ღმერთმა აღღიგრძელოს კომიტეტის წევრნი, რომელთაც დიდი შრომა და ღაწვლი დასდეს ამ მოხუც ტაძარს.“ ამ უკანასკნელს საღღრძელოს მთელი საზოგადოება დიდის აღტაცებით მიეგება. შუადღის ოთხს საათზედ გრაფინია გაეშგზავნა წრმამისკენ.

მეოკლულრე

29 აგვისტო.

◆◆

ᲫᲘᲠᲘᲗᲐᲡᲘ ᲜᲐᲗᲕᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚ ᲬᲣᲛᲕᲔᲚᲘᲡ ᲮᲔᲚᲝᲕᲜᲔᲑᲘᲡᲐ.

ამ დღეებში ერთი უცხო ტომის კაცის ᲮᲔᲚᲨᲘ ᲔᲜᲐᲜᲘ ფრიად ძველი ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ სახარება.

ᲔᲡ სახარება სქელს ტყავზეა დაწერილი უძველესის ასოების ფორმით. სიგძე აქვს ერთი მტკაველი და ერთი გოჯი, სიგანე ერთი გაკიმული ცოდა.

შეკაზმელია უმბალითო სქელი და სუფთა ტყავის ყდით. აქვს ᲔᲠᲪᲮᲚᲘᲡ შესაკრავი ღილები და პირზე გადმოსაფარები ტყავისაენი ბუდე. ყდის წინა პირი ირგვლივ მოეკიდილია ᲔᲠᲪᲮᲚᲘᲡ ქანდაკებით, შუაკული-კი ქანდაკის ᲯᲯᲠᲘᲗᲘᲗ; ერთ ამ ᲯᲯᲠᲘᲗᲐᲒᲐᲜᲚᲘᲡ უსხდეს ქალის კეერცხის ოდენ ქვა ხახეის ფერისა. სათაურზე აწერია იმპიოკო მაკსიოერის ᲨᲝᲠᲘᲡᲐ. ამის შემდეგ დაწერილია ᲪᲐᲚᲪᲐᲚᲙᲔᲯᲝ თითოეული მუხლი მთეხი, თუ რა საგანს შეიცავს მისი შინაარსი! მერმედ სახატულია მახარობელი მათე ტყავის მთელ ფურცელზე ია-ლდუზნის ოქროს ᲔᲐᲠᲐᲧᲝᲗ; მეორე ფურცელზედ მოყვანილია სახარების დასაწყისი თავი იმავე ოქროს ᲔᲐᲠᲐᲧᲝᲗ და აქვე წამლითა ᲓᲐᲮᲐᲢᲣᲚᲘᲐ სპეები.

ᲐᲛ ᲜᲐᲠᲐᲓ არის ნაშრომი თითოეული მახარობლების სახარება და თითოეულის სახარების შინაარსი წინა უძღვის ტექტს. წიგნს აქვს ზანდუკი და ბოლოს ორი ფურცელი ფრიად საყურადღებო მინაწერი. თთელი ეს მინაწერი სამეუსაროდ სრულად ᲔᲠᲗ გადმოეწერე, ᲮᲝᲚᲝ ᲠᲐᲪ მოეკასწარ, აᲪᲔᲒ მოᲛᲘᲯᲐᲜ.

„ᲗᲕᲐᲓᲝᲜᲓᲜᲘ და დაამკარნეს ღმერთმან, ძლიერნი და უძლეველნი, თვით ᲗᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲗᲘᲗ მფლობელნი ყოველისა ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡᲐᲜᲘ, დაკით, მეფეთა მეფე და ღვთივ გეᲠᲬᲔᲒᲘᲡᲐᲜᲘ თინათინ, (თუ თინენ) მეფეთა მეფე და დედოფალი და წარმართენ ᲯᲣᲯᲣᲚᲘ, ძისა მათისა მეფობა უმეტეს ყოველთა მეფეთა ᲥᲔᲧᲜᲔᲚᲘᲡᲗᲐᲡ, და ადიდენ წმინდა მღვდელთ-მოძღვარი თეოდორე ᲐᲜᲬᲘᲚᲔ მთავარ ეპისკოპოსი და ათორმეტთა უდაბნოთა მოძღვრებასა მათსა ეიგულსმოდგინე მე სულითა საწყალობელმა და ნათელ-ღებლობით ოდენ ᲥᲠᲘᲡᲢᲔᲜᲔᲑᲘᲗ, დიდად განმარისხებელმა და შემეოდენმან ღვთისსმან სოფრომ მᲬᲘᲠᲜᲐᲑᲠᲐᲛ,ოდესმე ეᲬᲘᲐᲜᲗᲐᲛᲐᲜ,ოდესმე ღვთისს სწორთა თეით მᲪᲘᲠᲝᲑᲔᲚᲗᲐᲛᲐᲜ... საყდრისა ᲐᲜᲩᲘᲡᲐ-ᲡᲐᲰᲘᲜᲝᲜᲝᲑᲐ... სიმდიდრე და სამკაული საყდრისა ᲮᲠᲬᲜᲘᲚᲔᲑᲗᲐᲡᲐ დაენთქა... და კეალად შეᲬᲘᲜᲔᲑᲣᲚ იყო, ესრეთ, რომ ეიკადრე სახარებისა ამის მოსყიდვა წმინდის უდაბნოთა ᲧᲐᲠᲔᲗᲘᲡ თავთა და შემსგავსებულად ძალისა ᲩᲘᲛᲘᲡᲐ მოეᲕᲔᲓᲘᲜᲔ ღვთისა მიერ ᲙᲣᲠᲗᲮᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐᲠᲡᲣᲚᲘᲡ ᲝᲥᲠᲝᲡ მᲬᲜᲔᲚᲙᲐᲜᲔᲑᲔᲚᲗᲐ ᲑᲐᲜᲐᲗᲐᲡ... და კეალად ᲛᲔᲬᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲘᲧᲝ, ᲔᲡᲠᲔᲗ, რომ ეიკადრე სახარებისა ამის მოსყიდვა წმინდის უდაბნოთა ᲧᲐᲠᲔᲗᲘᲡ თავთა და შემსგავსებულად ძალისა ᲩᲘᲛᲘᲡᲐ მოეᲕᲔᲓᲘᲜᲔ ღვთისა მიერ ᲙᲣᲠᲗᲮᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐᲠᲡᲣᲚᲘᲡ ᲝᲥᲠᲝᲡ ᲐᲠᲬᲘᲚᲘᲡᲐ... და ᲒᲐᲛᲘᲙᲔᲓᲝᲗᲣᲚ ᲘᲧᲝ ᲡᲐᲚᲝᲪᲘᲐᲜᲘ ᲘᲝᲐᲜᲔ ᲠᲘᲜᲔᲚᲗᲐᲛᲐᲜ, ᲜᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲗ მოსხᲡᲜᲔᲑᲣᲚᲗᲐᲛᲐᲜ სიᲬᲘᲜᲓᲘᲡ გადაყენებასა... და ამის სახარებისათვის თეოდორე ᲐᲜᲩᲘᲚ მთავარ ᲔᲠᲘᲙᲝᲞᲝᲡᲗᲐᲜ განმიᲬᲘᲡᲔᲡ კედელსაკᲔᲠᲜᲘᲗ წარᲬᲔᲠᲐ... ᲬᲣᲚᲔᲑᲐ ᲙᲣᲚᲗ-ᲨᲔᲬᲘᲡᲔᲑᲣᲚ იყᲝᲡ მთავარ-ᲔᲠᲘᲙᲝᲞᲝᲡი, ᲔᲠᲘᲪ გამოსᲬᲘᲠᲝᲡ ეს სახარება, გᲠᲔᲜᲐ სხვა შᲔᲬᲘᲠᲣᲚᲗᲐᲛᲐ... თქᲣᲗ კᲣᲠᲗᲮᲔᲑᲣᲚᲗᲐ პირითა სულსა თეოდორე ᲬᲣᲜᲔᲚᲓᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲐ, მᲨᲝᲑᲔᲚᲗᲐ და ძᲘᲗᲐ მისთᲘᲡᲐ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ. სულსა დადᲘᲡ სოდომონ გᲔᲚᲗᲐᲗᲔᲚᲘᲡᲐ, მᲨᲝᲑᲔᲚᲗᲐ და ძᲘᲗᲐ მისთᲘᲡᲐ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ. სულსა შᲐᲠᲘᲗᲔᲡᲐᲡ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ. სოფრომს და მᲨᲝᲑᲔᲚᲗᲐ და ძᲘᲗᲐ მისთᲘᲡᲐ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ.

ᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲝᲜᲘ ᲯᲯᲠ ᲐᲠᲐ ᲩᲜᲡ.

ᲧᲕᲔᲚᲡᲐ ᲒᲐᲒᲝᲜᲘᲚᲘ ᲔᲥᲛᲜᲘᲡ ᲡᲐᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲩᲜᲘᲚᲘ დაᲘᲗ დიდის, მეᲤᲔᲗᲐ მეᲤᲔᲗᲐ და ᲙᲣᲠᲐᲢᲐᲚᲐᲢᲘᲡᲐ (958—994 წ.) რომᲚᲘᲡ დროს ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲔᲑᲗᲐ იმᲞᲔᲠᲐᲢᲝᲠᲡ რომᲐᲜᲔ ᲨᲔᲣᲗᲕᲐᲚᲔᲡ; თუ ᲨᲔᲜᲡ ᲯᲯᲐᲠᲡ ᲐᲠᲗᲐᲜᲣᲯᲣ ᲨᲔᲛᲬᲘᲤᲔᲡᲘᲜ, ᲨᲔᲜᲡ სამᲐᲮᲐᲠᲗᲠᲘ ᲣᲐᲠᲡ ᲘᲗᲥᲕᲘᲗᲝᲗ. ᲐᲛᲘᲡ გᲐᲛᲝ ᲨᲔᲨᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲛᲐ იმᲞᲔᲠᲐᲢᲝᲠᲗᲐᲛᲐ მᲨᲠᲐᲗᲘᲡ ᲣᲯᲠᲘᲗ—ᲔᲡ დაᲘᲗ 12—ᲐᲗᲐᲡᲘᲜ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲯᲯᲠᲘᲗ მთᲘᲗᲐᲜ მთᲘᲗᲐᲜᲘᲡ ᲯᲯᲠᲘᲗᲘᲡ ᲮᲔᲚ-ᲥᲕᲔᲘᲗ, თᲘᲗᲠᲜᲘᲗᲐ მᲝᲜᲐᲮᲐᲜᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔᲛᲫᲦᲝᲛᲚᲝᲑᲘᲗ ᲣᲛᲬᲘᲕᲔᲑᲔᲑᲘᲡ ᲑᲘᲖᲐᲜᲗᲘᲡ იმᲞᲔᲠᲐᲢᲝᲠᲡ ᲡᲙᲚᲔᲠᲝᲡᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲚᲔᲚᲔᲑᲣᲚᲘᲡ იმᲞᲔᲠᲘᲡᲐ.

ᲔᲡ დᲐᲗᲘᲗᲐ დიდი მფარველობდა ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚ მᲬᲔᲠᲚᲝᲑᲡᲐ და ᲐᲘᲠᲩᲔᲚᲔᲑᲔᲑᲡ, თᲣᲗ რა საგᲐᲚᲘ ᲨᲔᲘᲪᲐᲕᲓᲐ მᲘᲡᲘ ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘᲡ! მერმედ ᲡᲐᲮᲐᲢᲣᲚᲘᲐ მᲐᲮᲐᲠᲝᲑᲚᲘᲡ მᲐᲗᲔ ᲢᲧᲐᲘᲡ მთელ ფურᲪᲔᲚᲖᲔ ᲘᲐᲚᲓᲣᲖᲜᲘᲡ ᲝᲥᲠᲝᲡ ᲔᲐᲠᲐᲧᲝᲗ; მეᲠᲔᲣ ფურᲪᲔᲚᲖᲔᲓᲐ მᲝᲧᲕᲐᲜᲘᲚᲘᲐ სᲐᲮᲐᲠᲔᲑᲘᲡ დᲐᲡᲐᲬᲧᲘᲡᲘ თᲐᲕᲘ იმᲐᲕᲔ ᲔᲐᲠᲐᲧᲝᲗ და აქვე წᲐᲛᲚᲘᲗᲘ ᲓᲐᲮᲐᲢᲣᲚᲘᲐ სᲐᲮᲔᲑᲘ.

ᲐᲛ ᲜᲐᲠᲐᲓ არის ᲜᲐᲬᲠᲝᲛᲘ თითოეული ᲘᲡ მᲐᲮᲐᲠᲝᲑᲚᲔᲑᲘᲡ სᲐᲮᲐᲠᲔᲑᲘᲡ და თითოეულის სᲐᲮᲐᲠᲔᲑᲘᲡ შᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ წᲘᲜᲐ უძღვის ტექტს. წიგნს აქვს ზᲐᲜᲓᲣᲯᲘ და ბოლოს ორი ფურᲪᲔᲚᲘ ფრიად სᲐᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲘ მინაწᲬᲠᲘ. თთელი ეს მᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘ სამᲬᲣᲡᲐᲠᲝᲓ სრულად ᲔᲠᲗ გადმოეწერე, ᲮᲝᲚᲝ რაც მოეკასწარ, აᲪᲔᲒ მᲝᲛᲘᲯᲐᲜ.

„ᲗᲕᲐᲓᲝᲜᲓᲜᲘ და დაამკარნეს ღმერთმან, ძლიერნი და უძლეველნი, თვით ᲗᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲗᲘᲗ მფლობელნი ყოველისა ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡᲐᲜᲘ, დაკით, მეᲤᲔᲗᲐ მეᲤᲔᲗᲐ და ღვთივ გეᲠᲬᲔᲒᲘᲡᲐᲜᲘ თინათინ, (თუ თინენ) მეᲤᲔᲗᲐ მეᲤᲔᲗᲐ და დედოფალი და ᲬᲐᲠᲛᲐᲠᲗᲔᲜ ᲯᲣᲯᲣᲚᲘ, ძისა მათისა მეᲤᲝᲑᲐ უმეტეს ყოველთა მეᲤᲔᲗᲐ ᲥᲔᲧᲜᲔᲚᲘᲡᲗᲐᲡ, და ადიდენ წმინდა მღვდელთ-მოძღვარი თეოდორე ᲐᲜᲩᲘᲚᲔ მთავარ ᲔᲠᲘᲙᲝᲞᲝᲡᲗᲐᲜ და ათორმეტთა უდაბნოთა მოძღვრებასა მათსა ეიგულსმოდგინე მე სულითა საწყალობელმა და ნათელ-ღებლობით ოდენ ᲥᲠᲘᲡᲢᲔᲜᲔᲑᲘᲗ, დიდად განმარისხებელმა და შემეოდენმან ღვთისსმან სოფრომ მᲬᲘᲠᲜᲐᲑᲠᲐᲛ,ოდესმე ეᲬᲘᲐᲜᲗᲐᲛᲐᲜ,ოდესმე ღვთისს სწორთა თეით მᲪᲘᲠᲝᲑᲔᲚᲗᲐᲛᲐᲜ... საყდრისა ᲐᲜᲩᲘᲡᲐ-ᲡᲐᲰᲘᲜᲝᲜᲝᲑᲐ... სიმდიდრე და სამკაული საყდრისა ᲮᲠᲬᲜᲘᲚᲔᲑᲗᲐᲡᲐ დაენთქა... და კეალად ᲛᲔᲬᲘᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲘᲧᲝ, ᲔᲡᲠᲔᲗ, რომ ეიკადრე სახარებისა ამის მოსყიდვა ᲬᲛᲘᲜᲓᲘᲡ უდაბნოთა ᲧᲐᲠᲔᲗᲘᲡ თავთა და შემსგავსებულად ძალისა ᲩᲘᲛᲘᲡᲐ მᲝᲔᲕᲔᲓᲘᲜᲔ ღვთისა მიერ ᲙᲣᲠᲗᲮᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐᲠᲡᲣᲚᲘᲡ ᲝᲥᲠᲝᲡ ᲐᲠᲬᲘᲚᲘᲡᲐ... და ᲒᲐᲛᲘᲙᲔᲓᲝᲗᲣᲚ ᲘᲧᲝ ᲡᲐᲚᲝᲪᲘᲐᲜᲘ ᲘᲝᲐᲜᲔ ᲠᲘᲜᲔᲚᲗᲐᲛᲐᲜ, ᲜᲘᲗᲐᲠᲔᲑᲘᲗ მᲝᲡᲮᲡᲜᲔᲑᲣᲚᲗᲐᲛᲐᲜ სᲘᲬᲘᲜᲓᲘᲡ გადაყენებასა... და ამის სახარებისათვის თეოდორე ᲐᲜᲩᲘᲚ მთავარ ᲔᲠᲘᲙᲝᲞᲝᲡᲗᲐᲜ განმᲘᲬᲘᲡᲔᲡ კედელსაკᲔᲠᲜᲘᲗ წარᲬᲔᲠᲐ... ᲬᲣᲚᲔᲑᲐ ᲙᲣᲚᲗ-ᲨᲔᲬᲘᲡᲔᲑᲣᲚ იყᲝᲡ მთავარ-ᲔᲠᲘᲙᲝᲞᲝᲡი, ᲔᲠᲘᲪ გამოსᲬᲘᲠᲝᲡ ეს სახარება, გᲠᲔᲜᲐ სხვა ᲨᲔᲬᲘᲠᲣᲚᲗᲐᲛᲐ... თქᲣᲗ კᲣᲠᲗᲮᲔᲑᲣᲚᲗᲐ პირითა სულსა თეოდორე ᲬᲣᲜᲔᲚᲓᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲐ, მᲨᲝᲑᲔᲚᲗᲐ და ძᲘᲗᲐ მისთᲘᲡᲐ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ. სულსა შᲐᲠᲘᲗᲔᲡᲐᲡ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ. სოფრომს და მᲨᲝᲑᲔᲚᲗᲐ და ძᲘᲗᲐ მისთᲘᲡᲐ ᲨᲔᲣᲜᲔᲑᲝᲡ ᲚᲛᲠᲗᲘᲗᲐᲜ.

*) უეᲭᲔᲚᲘᲐ ეს ᲫᲘᲠᲘᲗᲐᲓᲘ ნაᲬᲘᲜ სᲘᲜᲐᲠᲘᲡᲐ ᲐᲠᲐ მᲐᲠᲗᲝ ᲝᲜᲘᲡᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘᲗᲘᲗ, ᲐᲠᲐ-ᲛᲔᲓ ᲝᲜᲘᲡᲘᲡ ᲬᲣᲛᲔᲠᲝᲗᲛᲐ-ᲡᲣᲠᲐᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲗ. ᲐᲛ ᲒᲕᲐᲠᲘ ᲜᲐᲬᲘᲜᲘ ᲯᲔᲠ ᲕᲘᲪᲘᲗ ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲡᲐᲛᲘ: ᲒᲣᲚᲐᲛᲘᲡ სახარება, მარტᲒᲘᲚᲘᲡ და მᲐᲛᲔᲓᲘᲡ. ᲑᲝᲚᲝᲡ ᲛᲘᲡᲐᲛ ᲒᲣᲯᲣᲜᲘᲡ ᲜᲐᲬᲘᲜᲘ ᲛᲔ-XI—XIII ᲡᲐᲣᲯᲣᲜᲘ. ᲛᲔᲣᲯᲔᲓᲔᲚ-ᲛᲝᲜᲐᲬᲠᲝᲜᲘᲡ ᲜᲐᲬᲘᲜᲘ სახᲐᲠᲒᲚᲐᲕᲘ სᲠᲘᲚᲘᲡ ᲛᲔ-IX—X ᲡᲐᲣᲯᲣᲜᲘᲡᲐ ᲛᲐᲨᲘᲜᲐᲓᲐᲛᲓᲔ ᲔᲠᲗᲘ ᲣᲫᲕᲔᲚᲔᲡᲘᲜ ნაᲬᲘᲜᲐᲒᲐᲜᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲛᲔᲪᲘᲠᲜᲐᲑᲠᲗᲐ-ᲑᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲔᲑᲘᲡᲐ. ᲙᲐᲠᲒᲘ ᲘᲛᲘᲜᲘᲡᲐ, რომ ᲬᲘᲜᲐᲠᲘᲡ ᲙᲐᲠᲘᲗᲐᲜᲘᲡ ᲡᲝᲪᲘᲔᲢᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲛᲬᲘᲠᲔᲑᲚᲝᲑᲐ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘ. ᲐᲛᲘᲡ ᲛᲘᲖᲔᲖᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲘᲛᲔᲚᲔ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲣᲚᲘ ᲡᲐᲛᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ!..

Ო—ᲨᲕᲘᲚᲘ

◆◆

ᲒᲠᲐᲤᲘᲜᲘᲐ Ჯ. Ს. ᲣᲤᲐᲠᲝᲕᲘᲡᲐ ᲜᲘᲥᲝᲖᲔ.

24 აგვისტოს დიდი ხნის ლოდინს შემდეგ ზემო ნიკოზს ეწვია მოსკოვის სიმპერატორო საარხეოლოგიო საზოგადოების თავმჯდომარე პროფესორი სერგეი ასული უფაროვისა ორის ქალით, ერთის ეაჟით და თან ᲰᲐᲕᲓᲐ ᲒᲠᲐᲤᲘᲜᲘᲐ ᲒᲣᲚᲘᲜᲘᲜᲘᲡᲐᲗᲕ. ორასამდე კაცი დაუხვდა გრაფინიას ტაძრის ეზოში. გრაფინია Ჯ. Ს. უფაროვისა ამ ორის წლის წინად გორის მაზრაში ბრძანდებოდა და ზოგიერთი ნაშთი აღწერა და გადაიღო. ეს მოგზაურობა აღწერა პატარა წიგნაკში „Воспомин. о кавказѣ“ და გამოსცა მოსკოვში. ნიკოზის ტაძრის კარებში მიეგებნენ გრაფინიას ამავე ტაძრის აღმადგენელი კომიტეტის წევრნი: გორის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღვარი ი. დ. სულხანიშვილი, გორგრი საძაგლოვი და ადგილობრივი მღვდელი ი. დავითაშვილი. აქ გრაფინიამ მოისმინა მოხსენება კომიტეტის მოქმედების შესახებ, და შემდეგ შებძანდა გაახლებულ ტაძარში, სადაც კომიტეტის მინდობილებით ბ-სმა გ. სძაგელოვმა დაწერილებით აუხსნა ყველა, რაც-კი შესანიშნავი მოიპოვებოდა ამ ტაძარში, და ამასთანავე მოახსენა მოკლე ისტორია ამ დიდებულის ტაძრის წარსულისა. გრაფინია უფაროვისამ ძალიან გაიკვირვა, რომ მცირე საშუალებით კომიტეტს ასეთი დიდი და საკვალითო საქმე გაუკეთებია და დიდი შრომა დაუდეია. ტაძრის გასინჯვის შემდეგ გრაფინიას ქალებმა გადაღებულ ოთხი ზედ წარწერა სამრეკლოსი და მერე დისეენენ მღვდლის ი. დავითაშვილის სახლში.

მღვდლის სახლს ახლოა არის, თუმცა პატარა, მაგრამ შესანიშნავი თავის კოხტა გეგმით თავარ-ანგელოზის ეკლესია. შიგნითა და გარეგან მთლად თლილის ქვით არის შემოსილი. შუაში სვეტები არა აქვს და გეგმით ცოტათი ატენის ტაძრის მიმსგავსებაა. კარის ბეჭედზედ აქვს ძალიან ᲔᲠᲪᲔᲚᲘᲡ ზედ წარწერა ასო თავარ-უ ლი, რომელიც ამ ორის წლის წინად იყო სიტყვა-სიტყვაით დაბეჭდილი გაზეთ „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐᲨᲘ“, დიდის ყურადღებით გასინჯა ეს მშვენიერი ხელოვნების მხრით ეკლესია გრაფინია უფაროვისამ. როგორც ეს პატარა თავარ ანგელოზის ეკლესია, აგრეთვე ტაძარი და სამრეკლო გრაფინიამ გადაიღებინა ფოტოგრაფს, რომელიც თან ახლდა. არ დასტოვეს უყურადღებოდ ნიკოზის ძველი ექვს-სართულიანი ციხეც ტაძრის გვერდზე, რომელშიაც, ხალხის გარდმოცემით, ᲥᲐᲠᲗᲚ მსახურების დროს ქართველებს ბომᲑᲘᲜᲘ ᲰᲥᲜᲘᲗᲐ.

გრაფინია პროსკოფია სერგეის ასულის უფაროვის პატივსაცემლად კომიტეტმა იქვე ახლო ბაღში გაჰმართა ქართული სადილი. ამ სადილზე კომიტეტმა მოიწვია ყველა აქ დამსწრენი თავად-აზნაურნი და სამპატიო სტუმარნი. სადილზე იყვნენ ასორმოცამდე. გორის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღვარმა, რომელიც ერთხმად იქმნა ამორჩეული თამადად, წარმოსთქვა პირველი საღღრძელო ჩვენის ხელმწიფე იმპერატორისა. მეორე საღღრძელო იყო ᲔᲬᲐᲠᲘᲡᲘᲡ ᲞᲐᲚᲚᲐᲓᲘᲡ. შემდეგ ბ-ნი მარშალი წამოდგა ფეზზე და სავსე ᲭᲘᲥᲘთ მიმართა გრაფინია უფაროვისას, რომელსაც მადლობა გადაუხადა თავად აზნაურობის მხრით ამ დაუფალავის ᲨᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ სამეცნიერო ასპარეზედ. საღღრძელოს დაცლამდის წაკითხულ იქმნა თავად-აზნაურობის სახელობით მირთმეული ოქროს ასოებით მშვენიერად დაბეჭდილი ადრესი შესაფერის შინაარსით. გრაფინიას საღღრძელოს მოჰყვა ათასნაირი მრავალმბერი. თავის საღღრძელოს შემდეგ წამოდგა გრაფინია პროსკოფია სერგეის ასული, ბოდიში მოიხადა, თუმცა ჩვენში არ არის მღვდეᲑᲘ, რომ ქალმა საღღრძელო სთქვასო, მაგრამ ეალდებულად ᲒᲠᲐᲫᲔ ᲩᲘᲛ თავს და ესეთს აქაურ სახელ-განთქმულ თავად-აზნაურობის საღღრძელოს; ღმერთმა აღაორძინოს თქვენი მშვენიერი ქეყანა, წილ ხდომილი ᲥᲐᲚᲬᲣᲚᲘᲡ მარიამისა; და ინებოს, რომ ძველნი შესანიშნაენი საისტორიო ნაშთნი, რომლითაც მოფენილია ᲧᲐᲚᲘ ᲙᲣᲗᲮᲘ მართლ-მადიდებელ საქართველოსი, გაახლებულ და აღდგენილ იქმნენ. ღმერთმა აღღიგრძელოს კომიტეტის წევრნი, რომელთაც დიდი შრომა და ღაწვლი დასდეს ამ მოხუც ტაძარს.“ ამ უკანასკნელს საღღრძელოს მთელი საზოგადოება დიდის აღტაცებით მიეგება. შუადღის ოთხს საათზედ გრაფინია გაეშგზავნა წრმამისკენ.

მეოკლულრე

29 აგვისტო.

◆◆

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ

ამ მოკლე ხანში რუსეთის რკინის გზათა დეპარტამენტს წარედგინება დასამტკიცებლად ახალი პროექტი. ამ პროექტში აღნიშნულია კანონები, რომელსაც უნდა ექვემდებარებოდნენ კერძო საწყობები საქონლისა რკინის გზებზე, და დაწერილებით განმარტებულია, თუ რა რიგითა და წესით უნდა მიიღონ და ᲰᲐᲬᲐᲕᲜᲔ ამ საწყობებმა საქონელი. ამ წესდების შემუშავება ცალკე კომ

ᲛᲝᲛᲦᲣᲜᲔᲚᲝᲡ ᲘᲠᲩᲛᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲐᲛ ᲡᲘᲡᲮᲚᲘᲡᲬᲧᲚᲘᲡ ᲢᲐᲠᲘᲜᲘᲡ-ᲯᲝ ᲛᲘᲜᲐᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲜᲐᲨᲘᲜᲝᲡ ᲒᲐᲛᲝᲠᲩᲘᲚᲘᲡ ᲨᲣᲛᲦᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲘᲡᲮᲘᲡ ᲜᲐᲠᲬᲘᲜᲘᲡᲐ. ᲠᲝᲓᲘᲡᲐᲪ ᲛᲘᲛᲙᲘᲜᲔᲑᲘᲗ ᲐᲦᲛᲝᲩᲜᲓᲐ, ᲛᲔᲝᲠᲔ ᲓᲦᲔ ᲓᲐᲠᲗᲝ, ᲓᲐᲜᲐᲨᲘᲜᲝᲡ ᲓᲐᲜᲘᲠᲩᲐ ᲓᲐ ᲘᲡᲔ ᲘᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲦᲛᲝᲩᲜᲓᲐ. ᲡᲘᲮᲐᲠᲘᲗᲝ ᲐᲛ ᲓᲐᲠᲗᲕᲘᲡᲐᲡ ᲒᲐᲛᲘᲜᲔᲑᲘᲡᲐ.

— ᲛᲘᲜᲐᲠᲔᲑᲘᲡ ᲙᲝᲛᲘᲡᲐᲠᲘᲐᲢᲘ ᲐᲛᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲛᲔ ᲤᲠᲐᲜᲒᲣᲠᲘᲡᲐᲨᲘ ᲡᲘᲢᲧᲕᲐ ᲗᲘᲗᲘᲗ ᲛᲔᲠᲔ ᲓᲐᲛᲝᲓᲒᲠᲘᲡᲘᲐ ᲐᲮᲚᲐᲜ ᲛᲘᲜᲐᲡᲬᲘᲜᲐ. ᲐᲛ ᲛᲘᲜᲐᲡᲬᲘᲜᲘᲡ ᲨᲔᲛᲬᲝᲛᲝᲗᲘ ᲨᲔᲘᲫᲚᲔᲑᲐ ᲛᲣᲠᲜᲣᲚᲔᲑᲐ ᲐᲘᲡᲔᲗᲘ ᲡᲘᲜᲘ ᲨᲔᲝᲠᲩᲝᲗᲘ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘᲗ ᲓᲐ ᲒᲣᲚ-ᲛᲣᲪᲘᲚᲔᲑᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲒᲐᲜ ᲧᲣᲛᲘᲚᲝᲕᲐ ᲯᲔᲠ ᲐᲠ ᲨᲔᲛᲭᲜᲔᲣᲚᲐ. ᲔᲡ ᲛᲘᲜᲐᲡᲬᲘᲜᲐ ᲨᲐᲢᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲠᲘᲐ. ᲠᲝᲓᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲓᲘᲛᲝᲒᲘᲡ ᲑᲘᲠᲘᲡᲐ ᲩᲐᲒᲓᲘᲗ ᲐᲛ ᲓᲐᲛᲘᲡᲐᲠᲘᲡ, ᲛᲝᲛᲚᲔᲚᲘᲡ ᲣᲛᲘᲚᲝᲕᲐᲜᲝᲑᲘᲗ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲒᲣᲚ-ᲛᲣᲪᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲝᲓᲒᲠᲘᲡ ᲯᲔᲠ ᲨᲔᲛᲭᲜᲔᲣᲚᲐ. ᲛᲐᲗᲘ ᲐᲮᲐᲚᲒᲐᲖᲠᲓᲘᲚᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲒᲣᲚ-ᲛᲣᲪᲘᲚᲝᲑᲐ ᲡᲘᲚᲐᲛᲘᲗ ᲓᲐᲛᲝᲓᲒᲠᲘᲡ ᲯᲔᲠ ᲨᲔᲛᲭᲜᲔᲣᲚᲐ. ᲛᲐᲗᲘ ᲛᲘᲜᲐᲡᲬᲘᲜᲘᲡ ᲨᲔᲛᲬᲝᲛᲝᲗᲘ ᲨᲔᲘᲫᲚᲔᲑᲐ ᲛᲣᲠᲜᲣᲚᲔᲑᲘᲗ ᲡᲘᲛᲐᲠᲯᲕᲔ ᲯᲔᲠ ᲐᲠ ᲨᲔᲛᲭᲜᲔᲣᲚᲐ. ᲛᲐᲗᲘ ᲛᲘᲜᲐᲡᲬᲘᲜᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲠᲩᲐ ᲓᲐ ᲨᲔᲛᲭᲜᲔᲣᲚᲘ